

SECȚIA 1. DREPT

EVOLUȚIA APARIȚIEI ȘI DEZVOLTĂRII DOCTRINEI CU PRIVIRE LA RIDICAREA VALULUI CORPORATIV CA MECANISM EFECTIV AL ATRAGERII LA RĂSPUNDERE SUBSIDIARĂ ÎN DOMENIUL INSOLVABILITĂȚII

LUPAȘCU Zinaida,
doctor în drept, conferențiar universitar,
Universitatea Tehnică a Moldovei
e-mail: lupascuzinaida135@gmail.com

REZUMAT

Scopul acestei cercetări este exprimat prin aplicarea metodelor comparativ-juridice și istorico-genetice de examinare a problemelor cu privire la apariția doctrinei "*ridicarea vălului corporativ*", formarea sa în cadrul familiei juridice anglo-saxone cu introducerea ulterioară în teoria și practica gândirii juridice romano-germanice.

De asemenea, au fost examinate principalele evenimente legate de apariția acestei doctrine, aplicarea și dezvoltarea ei ulterioară, precum și particularitățile utilizării sale în practica juridică al Republicii Moldova. Doctrina "Ridicării vălului corporativ" în practica de aplicare a legislației Republicii Moldova în cazurile de insolvență este deja utilizată în mod universal, dar, în același timp, utilizarea acesteia este încă un caz particular, și, de regulă, acest lucru se întâmplă numai în cazuri pe dosarele de rezonanță. În același timp, doctrina dată a fost deja implementată în teoria dreptului, iar în 2012 și-a găsit reflectare în conceptul de dezvoltare a legislației civile. Cu toate acestea, dificultățile implementării sale în legislația Republicii Moldova sunt determinate de lipsa de dezvoltare științifică suficientă a criteriilor de aplicare a acesteia și a posibilității de a le defini legislativ.

Cuvinte-cheie: insolvențabilitatea, răspunderea delictuală, răspunderea subsidiară, răspunderea solidară, ridicarea valului corporativ, membrii organelor de conducere, limitarea răspunderii.

THE EVOLUTION OF THE APPEARANCE AND DEVELOPMENT OF THE DOCTRINE REGARDING THE RAISING OF THE CORPORATE VEIL AS AN EFFECTIVE MECHANISM OF ATTRACTION TO SUBSIDIARY LIABILITY IN THE FIELD OF INSOLVENCY

LUPAȘCU Zinaida,
PhD of law, associate professor,
Technical University of Moldova
e-mail: lupascuzinaida135@gmail.com

SUMMARY

The purpose of this research is expressed by applying the comparative-legal and historical-genetic methods of examining the problems regarding the emergence of the "lifting the corporate veil" doctrine, its formation within the Anglo-Saxon legal family with the subsequent introduction into the theory and practice of Roman legal thought. Germanic.

Also, the main events related to the emergence of this doctrine, its subsequent application and development, as well as the particularities of its use in the legal practice of the Republic of Moldova were examined. The doctrine of "Lifting the corporate veil" in the practice of applying the legislation of the Republic of Moldova in cases of insolvency is already universally used, but

at the same time, its use is still a particular case, and, as a rule, this happens only in cases on resonance files. At the same time, the given doctrine has already been implemented in the theory of law, and in 2012 it was reflected in the concept of the development of civil legislation. However, the difficulties of its implementation in the legislation of the Republic of Moldova are determined by the lack of sufficient scientific development of its application criteria and the possibility of defining them legislatively.

Key words: insolvency, tort liability, subsidiary liability, joint and several liability, raising the corporate tide, members of management bodies, limitation of liability.

Introducere. Conform art. 27 al Acordului de asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a energiei atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte [1, p. 38], se invocă faptul că recunoscând importanța unui set eficace de norme și practici în domeniul dreptului societăților comerciale și al guvernantei corporative, (...) în sensul instituirii unei economii de piață pe deplin funcționale și al promovării schimburilor comerciale între părți, acestea convin să coopereze în ceea ce privește protecția acționarilor, a creditorilor și a altor părți interesate în conformitate cu normele UE în domeniu.

Deci, în condițiile actuale ale economiei de piață, un grad prejudiciabil sporit îl prezintă atentatele frauduloase care aduc atingere nu numai unor interese private (particulare), dar și subminează credibilitatea sistemului economic al statului în ansamblu. În context, acesta din urmă este lipsit de o sursă financiară principală – creditele și investițiile. Or, în lipsa acestora din urmă nu poate fi concepută dezvoltarea calitativă a întregului sistem economic. O analiză cantitativă a locului criminalității economice în cadrul structurii de ansamblu a criminalității denotă un ritm de creștere semnificativă.

În același curs de idei, se constată că în mai multe state europene, instituția insolvabilității (numită și bancrută, faliment) este un fenomen economico-juridic foarte răspândit, care particularizează prezența concurenței, lupta pentru desfășurarea mai eficientă a activităților în sfera economică (care vizează sistemul economic). Răspunderea subsidiară a membrilor organelor de conducere și persoanelor terțe față de creditorii în procesul de insolvabilitate are un rol important la asigurarea unui echilibru între interesele creditorilor persoanei juridice și fondatorii săi.

De multe ori, structura unei persoane juridice este folosită de către fondatori sau persoană terță ca o fațadă pentru realizarea de scopuri ilegale, de exemplu pentru a evita obligațiile pecuniare asumate față de Bugetul Național de Stat sau față de partenerii de business. Acest lucru este favorizat de prevederile Codului Civil al Republicii Moldova care prevede răspunderea limitată a membrilor organelor de conducere la persoanele juridice.

În conformitate cu Codul Civil, persoanele juridice sunt subiecte separate ale circuitului civil. Cu această dispoziție, persoanele juridice și fondatorii/ asociații întreprinderii nu răspund pentru obligațiunile persoanei juridice.

În scopul de a preveni impunerea acțiunilor ilegale ale persoanelor care controlează acțiunile persoanei juridice, în legislația Europeană este implementată doctrina "ridicării vălului corporativ" sau "prăbușirii acoperirilor corporative".

Metodologie

- **metoda comparației** (o problema foarte importantă este legată de variabilele care sunt luate în calcul, acele dimensiuni care interesează din punctul de vedere al explicației/înțelegerii fenomenului; identificarea comparativă a unor dispoziții normative adoptate în diferite state și raportarea acestor sisteme la o bază fixă – legislația Republicii Moldova,

- **metoda logică** (aplicarea raționamentului și utilizarea procedurilor de analiză a premiselor și redarea concluziei prin silogism),

- **metoda textuală** (admiterea interpretărilor gramaticale pentru perceperea sensului direct și nemijlocit al unor noțiuni utilizate),

- **metoda analizei documentelor** (pentru colectarea de date cantitative și calitative: găsire, evaluare, selectare, verificare),

Rezultatele investigației. Persoana juridică este un subiect de drept creat de legiuitor prin ficțiune în scopul de a permite colectivelor de indivizi să se manifeste în raporturile juridice similar unei persoane fizice. Persoana juridică evidențiind principalele elemente ale acesteia – organizația (structura organizatorică) proprie, patrimoniul distinct, răspunderea, capacitatea civilă și procedural, acționează în circuitul civil ca un subiect independent. Persoana juridică există independent de fondatori sau de participanți. Această dispoziție este principiul independenței persoanei juridice de asociați și are importanța foarte mare în activitatea economico-juridică a persoanei juridice.

De asemenea, un principiu fundamental al răspunderii membrilor organelor de conducere, asociaților și persoanelor terțe ale persoanei juridice este principiul răspunderii limitate a persoanei juridice, potrivit căruia asociații sau alți participanți ai persoanei juridice nu răspund pentru obligațiile persoanei juridice [5, p. 134].

O altă diferență esențială dintre principiile menționate este că principiul independenței persoanei juridice a apărut mult mai devreme: a început să se formeze simultan cu conceptul de persoană juridică [5, p. 133], în timp ce principiul răspunderii limitate a corporației s-a format numai în secol XIX.

În anul 2000, **Henry Hansmann și Reinier Kraakman** au publicat un articol care în scurt timp a devenit extrem de influent în doctrina de drept societar [14, p. 387]. În care argumentau că, principalul avantaj al societății ca instrument de organizare a afacerilor, și, în consecință, *raison d'être* al acesteia, este acela de a realiza separarea de patrimonii (*asset partitioning*) între asociați și societate.

Hansmann și Kraakman disting între funcția "afirmativă" a separației de patrimonii (*affirmative asset partitioning*) și funcția sa "defensivă" (*defensive asset partitioning*) [14, p. 393]. Ei explică astfel cele două ipostaze: separația de patrimonii se realizează prin crearea unui grup de active asociat firmei și care este distinct de activele asociaților sau administratorilor. A doua etapă a separației de patrimonii constă în atribuirea de priorități în favoarea creditorilor asupra celor două tipuri de patrimonii. Asupra patrimoniului firmei au prioritate revendicările creditorilor firmei față de creditorii personali.

Aceasta este separația de patrimonii "*afirmativă*", numită astfel pentru că scoate în evidență existența unui patrimoniu afectat special garantării creditorilor persoanei juridice. Asupra patrimoniului asociaților au prioritate revendicările creditorilor personali. Acest aspect al separației de patrimonii este numit separație "*defensivă*", pentru a sublinia ideea că, în acest fel, asociații se protejează de revendicările creditorilor firmei. Separația "*afirmativă*" mai poartă și denumirea, din ce în ce mai populară, de "*entity shielding*" (protecția persoanei juridice), iar cea "*defensivă*", denumirea simetrică de "*owner shielding*" (protecția proprietarului sau, mai corect spus, a asociatului). *Owner shielding* este echivalentul răspunderii limitate [7, p.15].

Instituția de proveniență anglo-saxonă, străpungerea valului corporativ, cunoscută în literatura de specialitate în varianta în limba engleză - "Piercing the Corporate Veil", înglobează totalitatea ipotezelor în care personalitatea juridică a societăților comerciale este lăsată de o parte, pentru a vedea dincolo de valul corporativ.

Termenul, deosebit de expresiv pentru esența instituției, a fost introdus de profesorul **Maurice Wormser**, în anul 1912 [13, p. 496-518], de atunci acesta fiind utilizat constant în doctrină alături de alte denumiri, la fel de metaforice, precum "the disregard doctrine" sau "lifting the corporate veil", toate menite să lase conceptului flexibilitatea necesară în procesul de realizare a justiției.

Deși, de-a lungul timpului, străpungerea vălului corporativ s-a bucurat de atenția doctrinei și jurisprudenței, atât pe continent, cât și în sistemele de common law, regimul juridic al acestei instituții rămâne un teren necartografiat. Sistematizarea unui cadru clar și predictibil de aplicare al acesteia devine o sarcină deosebit de dificilă având în vedere varietatea situațiilor practice în care se apelează la străpungerea vălului corporativ pentru a satisface cerințele echității, motiv pentru care niciun sistem de drept nu a reușit să îndeplinească acest deziderat [6, p.13].

În dreptul intern, subiectul a beneficiat de atenția cuvenită în perioada la începutul anilor 90, străpungerea vălului corporativ a revenit pe scena juridică, sub forma discuțiilor doctrinare pe tema societății fictive sau societăți fantome, dezbateri care au păstrat același ton până în prezent, în ciuda importanțelor schimbări legislative ce au avut loc în ultima perioadă.

Cu toate acestea, practica judiciară nu a receptat în mod efectiv instituția, cazurile de invocare a textelor menționate în fața instanțelor naționale fiind inexistente, după știința noastră.

Însă având în vedere că fenomenul utilizării societății comerciale ca un simplu paravan este unul din ce în ce mai prezent, am apreciat că prezentarea câtorva considerații asupra acestui concept s-ar dovedi utile și poate ar stimula transpunerea lui în practică.

Răspunderea limitată pentru persoanele juridice din Marea Britanie a fost stabilită la nivel legislativ de Parlamentul britanic în 1855 actul "Limited Liability Act". Pentru dezvoltarea principiului de răspundere limitată al persoanei juridice are importanță. Dreptul precedent a jucat o mare parte în dezvoltarea acestui principiu. Cel mai semnificativ este precedentul stabilit în cazul dreptului precedent, stabilit în dosarul "Salomon v. Salomon and Co. Ltd" [25, p. 800]. 1987.

Acest principiu a fost reflectat și în legislația Republicii Moldova, în conformitate cu art. 184 Codul Civil al Republicii Moldova care stabilește că, Persoana juridică răspunde pentru obligațiile sale cu tot patrimoniul ce ei aparține și membrii persoanei juridice nu răspund pentru obligațiile persoanei juridice, iar persoana juridică nu răspunde pentru obligațiile membrului, cu excepțiile stabilite de lege sau de actul de constituire [11].

Această dispoziție este reflectată în legislația specială care reglementează diferite tipuri de persoane juridice. De la această regulă, însă sunt unele excepții. Excepțiile sunt stabilite fie de lege fie de actele constitutive ale persoanei juridice.

Principiul general, potrivit căruia toate persoanele juridice ca și toate persoanele de drept privat răspund pentru obligațiile ce revin cu toate bunurile care îi aparțin, independent de categoria la care acestea aparțin, sunt ele bunuri corporale sau incorporale, imobile sau mobile, sunt mijloace bănești, hârtii de valoare, sau părți sociale. Toate lucrurile pe care le deține persoana juridică cu drept de proprietate, indiferent de faptul dacă au fost procurate din mijloace proprii sau din mijloacele atrase se includ în activul persoanei juridice și pot fi urmărite de către creditorii acesteia.

Regulă potrivit căreia fiecare subiect de drept răspunde de sine stătător pentru propriile sale obligații, adică persoana juridică nu poartă răspundere pentru obligațiile fondatorilor sau a membrilor săi și invers fondatorii membrii, asociații sau alți participanți ai persoanei juridice nu răspunde pentru obligațiile acesteia.

Astfel prin dispozițiile art. 256 și art. 263 Cod Civil al Republicii Moldova se stabilește că, asociații societății în nume colectiv răspund pentru obligațiile societății nelimitat și solidar, dacă activele societății nu satisfac cerințele creditorilor.

Principiul răspunderii limitate a membrilor persoanei juridice stă la baza formării persoanei juridice ca subiect independent în circuitul civil. Acesta a contribuit la separarea completă a capitalului unei persoane juridice de proprietatea personală a asociaților și participanților săi, a stimulat investitorii să investească fonduri financiare în corporație, deoarece riscul de pierderi a scăzut. De asemenea, acest principiu de răspundere limitată pentru obligațiunile sale vizează protejarea fondurilor personale ale participanților la persoanele juridice, ceea ce reduce la minimum posibilele pierderi ale acestora, stimulând astfel crearea de organizații juridice.

Explicația sau justificarea acestui principiu constă în posibilele efecte injuste pe care principiile separației de patrimonii și răspunderii limitate le pot produce asupra terților și necesitatea de a remedia aceste efecte, prin înlăturarea cauzei lor, în anumite circumstanțe.

Principiul piercing the corporate veil este, așadar, o excepție de la regula separației de patrimonii și cea a răspunderii limitate. El se activează în "conflictele ocazionale dintre personalitatea juridică separată a societății și considerațiile ținând de justiție" [10, p. 355].

Rolul principiilor morale în activarea acestei doctrine a fost subliniat de către faimosul judecător american Benjamin Cardozo, unul dintre promotorii săi în perioada interbelică, în hotărârea pe care a redactat-o în cauza Berkey v. Third Avenue Railway Co. [12, (par. 95)]

În analiza economică a acestei instituții, utilitatea sa este explicată prin necesitatea de a asigura un echilibru între beneficiile răspunderii limitate și costurile acesteia sau, cu alte cuvinte, a asigura că regulile speciale ale separației de patrimonii nu devin ineficiente în anumite circumstanțe [18, p. 438]. În acest model de analiză, costurile și beneficiile, respectiv eficiența, sunt, evident, sociale. Beneficiul social al răspunderii limitate și al separației de patrimonii este încurajarea investițiilor.

Costurile sociale sunt reprezentate de așa-numita externalizare a riscurilor privind eșecul afacerii. Într-un astfel de caz, pierderea suportată de asociați (limitată la capitalul investit) poate fi consistent mai mică decât pierderea creditorilor societății. Acest tip de risc externalizat crește exponențial atunci când societatea este doar o manoperă frauduloasă utilizată de asociați.

După introducerea principiului răspunderii limitate a persoanelor juridice de către Parlamentul Britanic în 1855 prin Actul "Limited Liability Act" și răspîndirii aplicării principiului dat în toate relațiile civile în sistemul de drept anglo-saxon, a apărut problema de abuzuri de folosirea persoanei juridice ca un voal pentru neexecutarea obligațiilor patrimoniale [2, p. 43].

Folosirea cu rea credință a principiului răspunderii limitate a persoanelor juridice s-a manifestat în cea mai mare parte prin evitarea răspunderii prin acțiuni care vizează obținerea unui profit din contul creditorilor persoanei juridice și, ulterior, evitarea răspunderii personale, ceea ce a cauzat de încălcarea drepturilor și intereselor creditorilor. De asemenea, lipsa unor mijloacelor efective de protecție a drepturilor și intereselor creditorilor a pus situația neplăcută a creditorilor, în timpul când ei nu avut mecanisme reale de apărarea drepturilor și intereselor sale.

Aceste dificultăți sunt inerente doctrinei „ridicării vălului corporativ” sau așa cum se numește „răspundere pătrunzătoare”, care s-a format în profunzimea dreptului anglo-saxon, precursorul apariției, formării și constituirii este formulată în decizia precedentă din 1897 asupra cauzei ” Salomon v. A. Salomon & Co Ltd” în dreptul englez, principiul răspunderii limitate a unei corporații. [2., p.p. 43-45 (43)].

Pentru soluționarea acestei probleme, instanțele de judecată au ajuns la concluzia că este necesar de ridicarea valului corporative prin ocolirea principiul răspunderii limitate persoanei juridice, ținând contului circumstanțele la fiecare cauza aparte.

Întrebarea cu privire ridicarea valului corporativ și atragerea la răspunderea subsidiară a membrilor persoanei juridice a fost ridicată în cazul ”Salomon v. A. Salomon & Co Ltd”. Acest caz a dat începutul de aplicarea principiului ridicării Valului Corporativ în Marea Britanie, în dreptul continental, în dreptul căruia a avut conceptul de regulă de personalități separate membrilor și persoanei juridice a avut formula absolută. Adică, concepție asupra personalității juridice a societății, potrivit căreia, odată creată, terții eventual păgubiți prin intermediul său de către asociați, nu pot formula revendicări împotriva acestora din urmă

Luând în considerație faptul că instanțele de judecată nu a încălcat principiul răspunderii limitate a persoanelor juridice l-a consolidat la nivel de jurisprudență, acest caz este considerat a fi primul în care a fost ridicată la nivel judiciar problema limitării principiului stabilit.

Subiectul examinării în cazul ” Salomon v. A. Salomon & Co Ltd”, era că Solomon deținea 20001 de acțiuni și a fost acționar majoritar al societății de acțiuni și restul acțiunilor aparțineau soției și copiilor săi și întreprinderea lor a intrat în faliment. Circumstanțele cazului arătau că dl. Salomon constituise o societate împreună cu soția, fiica și cei patru fii ai săi, societate căreia îi transferase întreaga activitate pe care anterior o desfășura ca și comerciant individual, contra unui preț considerat ca supraevaluat.

Creditorul corporației s-a adresat în instanța de judecată, indicând faptul că persoana juridică formată de către Solomon și membrii familiei sale a folosit întreprinderea ca fațadă pentru a fost creată pentru a-i înșela pe ceilalți participanți la relațiile corporative, deoarece majoritatea acțiunilor erau deținute de o singură persoană, obligațiile față de creditori nu au fost asigurate prin garanție sau alt mod.

Punctul esențial al problemei era că, instanța de judecată ar trebui să examineze cauza luând în considerație faptul că, debitorul nu a îndeplinit obligațiile financiare față de creditorii săi și a intrat în faliment, dosar A. Salomon & Co Ltd, iar activele întreprinderii nu au fost suficiente pentru acoperirea creanțelor tuturor creditorilor, în legătură cu care, creditorii au adus problema satisfacerii creanțelor lor în detrimentul proprietății unei persoane fizice - acționarul majoritar al Salomon. La soluționarea cauzei, instanța a formulat și a desemnat principiul răspunderii limitate a corporației, care a fost redusă la separarea patrimonială a obligațiilor persoanei juridice și fondatorilor întreprinderii.

În momentul lichidării, dl. Salomon a solicitat să-i fie plătită diferența neachitată din prețul transferului afacerii, în vreme ce lichidatorul societății a solicitat anularea creanței revendicate de dl. Salomon, susținând că societatea a fost de la bun început "fictivă" (sham) și că scopul creării sale a fost fraudarea creditorilor. Camera Lorzilor a respins argumentele lichidatorului (deși acesta câștigase în primă instanță și apel) arătând că, odată constituită societatea, aceasta este o persoană distinctă de cea a asociaților, motiv pentru care nu poate fi considerată ca "fictivă" (pentru că existența sa rezultă din simpla încorporare/înregistrare conform legii), iar patrimoniile celor două persoane (cea fizică și cea juridică) trebuie considerate ca distincte prin simplul fapt al creării societății [25, p. 803].

Decizia în cazul Salomon a avut o influență covârșitoare asupra practicii judiciare engleze în următoarele decenii și este, încă, una dintre primele hotărâri studiate în manualele britanice de drept societar.

În cauza civilă Salomon & Co Ltd, instanțele inferioare au încercat să se evite de la principiul răspunderii limitate a persoanei juridice pentru a proteja drepturile celorlalți participanți la relația corporativă și, iar faptul că instanța superioară a adoptat o poziție complet opusă, importanța acestei dispute în formarea doctrinei "ridicării vălului corporativ" este destul de semnificativă.

Precedentul menționat duce la recunoașterea și apariția diferitelor tipuri de abuzuri de drept în aplicarea principiului răspunderii limitate a corporațiilor, când obiectivul său principal a fost evitarea răspunderii prin formarea de participanți fictivi la relațiile economice, al căror obiectiv principal nu a fost organizarea cu bună-credință a valorilor materiale și nemateriale pentru a participa la circulația civilă, ci prin diferite tipuri de abuzuri pentru a obține proprietatea altora. [15., p. 176].

Doctrina de ridicarea vălului corporativ a apărut în Statele Unite ale Americii ca un mijloc de protecție juridică a participanților la relațiile corporative în cadrul "dreptului just". În Statele Unite ale Americii, dezvoltarea doctrinei a mers în ritm egal, fără decalaje mari. De-a lungul a peste o sută de ani de existență a acestui principiu, a existat doar perioade scurte de liniște în practica de aplicare.

Una dintre primele litigii în care instanța a depășit principiul răspunderii limitate a fost **cazul "Country Turnpike Co. v Torp" 1839** [16, p. 22]. În cazul în care a fost examinat cazul "Booth v Bunc", în 1865, judecata a atras atenție că, trebuie să se examineze două "valori concurențiale" [8, p.124].

Prima "valoare" este necesitatea de a păstra principiul răspunderii limitate a persoanei juridice. A doua "valoare" constă în faptul că trebuie respectată și, prin urmare, obținută echitabilitate în soluționarea unui anumit litigiu.

Astfel, în cazul "Booth v Bunc" instanța de judecată atrage atenția asupra faptului că principiul răspunderii limitate a persoanei juridice este un principiu fundamental al relațiilor juridice corporative și trebuie susținut, dar aplicarea acestuia nu trebuie să contracareze cerințele dreptății.

De asemenea, o decizie judiciară semnificativă pentru dezvoltarea doctrinei de "despărțire a vălului corporativ" este decizia din cazul "Laya v Erin Homes, Inc".

În această cauză, Instanța de Judecată a ajuns la concluzia că o corporație, o ficțiune legală, poate fi neglijată dacă este abuzată. Instanța de judecată a ajuns la această concluzie pe baza faptului că, ficțiunea juridică a corporației a fost introdusă pentru a facilita și a promova circulația

economică, iar folosirea ilicită a acesteia, adică folosirea ficțiunii cu intenții care nu sunt conforme cu legea, este inadmisibilă.

Totodată, în cazul acestui litigiu, ca în cazul studiat mai sus "Booth v Bunc", se arată că nu este acceptabil să se respecte principiul răspunderii limitate în cazul în care acest lucru va duce la un rezultat nedrept.

O altă decizie semnificativă a Instanței de judecată pentru dezvoltarea doctrinei "Ridicării vălului corporativ" este Decizia din 1905 a Curții Federale de Districte din Districtul Estic al statului Wisconsin în cazul "Milwaukee Refrigeration Transit Co" [21].

În această litigiu, Instanța de Judecată a arătat că, în cazul în care o corporație este folosită pentru acțiuni ilegale care contravin legislației, trebuie să fie recunoscută ca o asociație de persoane juridice pentru a proteja împotriva înșelăciunii și a altor acțiuni ilegale.

Prin urmare, în această hotărâre, instanța indică faptul că aplicarea principiului răspunderii limitate a corporației nu este admisă în cazul în care este utilizată în mod abuziv, iar în această situație participanții sunt singuri responsabili.

În Marea Britanie, prin legea de precedent, dreptul dreptății, a fost, de asemenea, elaborat metode de a echilibra utilizarea principiului general acceptat de răspunderii limitată a corporației și respectarea drepturilor și intereselor altor participanți la relațiile juridice corporative.

Doctrina de ridicarea a vălului corporativ din Marea Britanie a trecut prin trei etape de dezvoltare principale. [10, p. 334]. Începutul primei etape a marcat hotărârea în cazul "Salomon v Salomon & Co Ltd" și a durat până la începutul celui de-al doilea război mondial. Această perioadă de dezvoltare este legată de apariția primelor poziții juridice, formarea bazelor de aplicare a doctrinei. Prima etapă se caracterizează prin diversitatea deciziilor judecătorești.

Este necesar să se remarce că, la această etapă de formare a doctrinei nu a existat o terminologie general acceptată, iar termenul "ridicării vălului corporativ" a apărut mult mai târziu.

A două etapă, a dezvoltării doctrinei studiate se presupune că a început după sfârșitul celui de-al doilea război mondial și a durat până în 1978, când a fost luată decizia în cazul "Woolfson v. Strathclyde Regional Council". În această perioadă, doctrina de a scoate vălul corporatist este în plină dezvoltare. A treia etapă care a urmat, în schimb, reprezintă un declin pentru doctrină, când instanțele de judecată au început să aplică tot mai rar la ea, iar motivele pentru care o fac sunt tot mai stricte.

Astfel, în Marea Britanie, dezvoltarea doctrinei de "Ridicării Valului Corporativ" a avut un caracter de undă, cu o schimbare bruscă a atitudinii instanțelor la aplicarea acesteia.

În Marea Britanie, limitarea în utilizarea principiului răspunderii limitate a corporațiilor a avut loc cu puțin mai târziu decât în SUA, astfel că una dintre primele hotărâri ale instanței care a început să aplice doctrina "despărțirii vălului corporativ" a fost pronunțată în 1898 în cazul "St. Louis Breweries v. Apthorpe" [16, p. 23].

În această cauză, Instanța a constatat că este posibil să nu se aplice principiul răspunderii limitate a unei corporații în cazul în care acest principiu a fost folosit de participanții la corporație în scopul de a afecta interesele publice, cum ar fi comiterea și acoperirea fraudelor, transformarea încălcării în lege.

De asemenea, ca exemplu al primelor încercări de ridicare a vălului corporativ de către instanțe în Marea Britanie sunt deciziile instanțelor în următoarele cazuri: "Apthorpe v. Peter Schoenhofen Brewing", "Smith, Stone and Knight v Birmingham" și altele.

În hotărârea Instanței de Judecată "*Smith, Stone and Knight v Birmingham*" a fost propus un algoritm pe baza căruia instanțele judecătorești puteau concluziona că societatea-mamă era responsabilă pentru acțiunile societății fiicei [20]. În acest caz, esența litigiului constă în faptul că compania-mamă a ignorat cerințele legislative privind existența persoanei juridice separată a companiei fiicei, în special, deciziile au fost luate de autoritățile executive și de supraveghere ale companiei-mamă. Toată documentația a fost păstrată împreună.

Pe baza acestor informații, Instanța de judecată a ajuns la concluzia că compania-fică a fost creată pentru ocolirea legii, ceea ce este inacceptabil. De aceea, în acest caz, instanța a considerat

necesar de atragere la răspundere pentru acțiunile unei companii-fiice să fie asumată de compania-mamă.

În cauza civilă "*Woolfson v. Strathclyde Regional Council*", Camera Lorzilor a ajuns la concluzia, că neaplicarea principiului răspunderii limitate al persoanei juridice este posibilă numai în cazul în care există probe incontestabile, pertinente și concludente care dovedesc faptul că, persoana juridică a fost utilizată pentru scopuri care contravin legislației [23].

O opinie separată a judecătorului *Benjamin Cardoso* în Decizia din cazul "*Berkey v. Third Avenue Railway Co*" a avut un rol important în evoluția doctrinei "ridicării valului corporative", care a constat că, încălcarea principiului răspunderii juridice proprii este posibilă în cazul care o să fie dovedit faptul că voința întreprinderii și acțiunile ei au fost controlate de o persoană terță.

În opinia judecătorului susmenționat, încălcarea principiului răspunderii juridice proprii este posibilă pentru atingerea, menținerea și protejarea scopurilor de interesele publice în aceeași timp nu este acceptabilă cauzarea prejudiciului mai mare decât este cauzat prin acțiunile de controlarea voinței persoanei juridice.

Iar necățând la acest fapt, instanțele de judecată au depășit din ce în ce mai mult principiul responsabilității limitate în scopul de a păstra echilibrul dintre participanții relațiilor corporative. Ținând cont faptul că, la etapa respectivă nu a fost adoptate criteriile uniforme pentru aplicarea doctrinei de ridicarea valului corporativ instanțele de judecată, conducându-se de intima convingere, aplicau doctrina de ridicarea valului corporativ conducându-se de criterii subiective de noțiune "Echibilitate" și "Suficiența".

Instanțele de Judecată au fost nevoite să se bazeze pe normele legii și pe Dreptul precedent, elaborat pentru reglementarea relațiilor în cadrul altei instituții, cum ar fi agenția, răspunderea pentru delict. În practică, nu existau, de asemenea, o terminologie unică, o noțiune unică, sau doctrina studiată.

Apariția doctrinei de ridicarea valului corporativ este legată de trei lucrări:

- Opinea separată în Decizia judecătorului Benjamin Cardoso, în cazul *Berkey v. Third Avenue Railway Co*;
- Monografie a profesorului Frederick Powell [19, p.2];
- Lucrările profesorului Maurice Wormser.

Lucrarea profesorului Maurice Wormser din 1912 a fost prima încercare să justifice necesitatea și motivele retragerii de la principiul responsabilitatea propriu în literatura științifică. Acest articol a fost publicat în revista "Columbia Law reviem" cu titlul "Ridicarea Valului Corporativ". Se crede că profesorul Maurice Warmser a dat numele doctrină "Ridicarea Valului Corporativ".

În articolul stiincific despre "Riducerea vălului corporativ", profesorul Maurice Warmser a justificat necesitatea de a elimina principiul responsabilitatea propriu în cazurile în care corporația reprezintă doar alter-ego-ul fondatorilor sau al participanților [4, p. 91].

Autorul a comparat o corporație, care este folosită pentru a înșela creditorii, legea, eschivarea de la obligațiile impuse, ascunderea pentru fraudă sau alte scopuri ilegale, cu lupul, îmbrăcat în rochia bunicii Red Hat [24].

Profesorul american Frederic Powell a avut o părere că este inadmisibil, din punct de vedere al dreptului echitabilitate, a controlului unui singure persoane juridice asupra celeilalte persoane și utilizarea acesteia în scopurile ilegale, cauzând prejudicii altor subiecte ale relațiilor juridice [19., p.10].

Doctrina ridicării valului corporative a avut reflectarea legală în statele din America. Deci, în legea despre corporații de antreprenariat, an. 2005, de a impune răspundere pentru fapte corporație pe deținătorii de acțiuni ale corporației, iar este necesar de a dovedi faptul că persoanele menționate au folosit persoana juridică pentru a comite infracțiuni și au comis de fapt fapte care au ca scop înșelăciunea altor participanți la relațiile juridice corporative în scopul obținerii de beneficii personale [22].

În țările care fac parte din familie juridică romano-germanică, ”Doctrina de Ridicarea Valului Corporativ ” tot a avut reflectarea în legislație. Iar, originea și dezvoltarea doctrinei de Ridicarea Valului Corporativ în astfel de țări, e diferit de cele de drept comun.

Acest proces de implementare a Principiului de Ridicarea Valului Corporativ în statele continentale diferit de Statele de drept comun din motivul că, rolul instanțelor de judecată în dreptul continental este aplicarea legislației în conformitate cu principiile legii și scopurile, adică pentru aplicarea principiului Ridicării Valului Corporativ este necesar că el să fie implementat în legislație.

În Germania, transmiterea responsabilității pentru obligațiile persoanei juridice către asociați a primit denumirea – Durchgriffshaftung ridicarea valului corporativ. Autorul termenului este Rulf Serik, care ulterior a dezvoltat teoria de abuzul subiectiv în conformitate cu care persoana care efectuează controlul efectiv al întreprinderii răspunde pentru obligațiunile persoanei juridice în cazul abuzului de forma corporativă [17, p. 20].

În literatura juridică germană au existat și alte temeuri teoretice ale ridicării valului corporativ, de exemplu, B. Muller-Frainfelson a formulat, astfel: numită teoria încălcării scopurilor fundamentale ale legii [1, p. 200.].

Ținând cont faptul că, doctrina Ridicării Valului Corporativ a avut reflectare impresionantă teoretică în doctrină jurisprudenției, a dat posibilitatea aplicării doctrinei pentru protejarea intereselor creditorilor, iar instanțele de judecată se aplică măsura de ridicarea valului corporativ numai în cazurile excepționale și numai dacă această posibilitate este prevăzută în legislație.

În anul 1965 în Germania a fost adoptată legea cu privire la societățile acționare. Această lege prevede aplicarea răspunderii pentru persoanele, care dețineau controlul asupra voinței întreprinderii pentru obligațiunile companiei care a fost sub controlul ei [26., C. 251.]. Iar în legislația cu privire la ”Societățile cu Răspunderea Limitată” 1892 nu a fost prevăzută aceasta posibilitate [3, p. 66].

În consecință, Curtea Supremă a Germaniei a ajuns la concluzia că, prevederile legislației cu privire la atragerea la răspundere ea persoanei care efectuează controlul asupra activității altei întreprinderi poate fi atrasă prin aplicarea analogiei legii.

În anii 2000, Curtea Supremă Germană și-a schimbat poziția complet diametral, prin renunțarea la analogia legii cu societățile cu răspundere limitată și a elaborat o nouă concepție pentru atragerea la răspundere a persoanei care controlează activitatea în societățile cu răspundere limitată, ulterior concepția dată o să fie reflectată ca răspundere delictuală în dreptul civil [4, p. 19].

Conceptul de intervenție destructivă implică posibilitatea de a atrage la răspundere un participant la societate, acțiunile care au condus la imposibilitatea unei persoane juridice de a răspunde pentru obligații ca urmare a pierderii activelor lor. Cu toate acestea, acest participant răspunde în fața persoanei juridice în sine.

Conceptul de interferență destructivă aplică posibilitatea tragerii la răspundere unui membru al societății, pentru acțiunile care au dus la imposibilitatea unei persoane juridice de a executa pasive datorate, pierderea activelor sale. Cu toate acestea, acest participant este răspunzător față de persoana juridică însăși, față de asociați.

Concluzii. Astfel, doctrina Ridicării Valului Corporativ a fost reflectată în legislația țărilor cu drept familie romano-germană. Particularitățile de dezvoltare a doctrinei Ridicării Valului Corporativ în aceste țări este strâns legată de sistemul jurisdicțional. Instanțele de judecată nu au competența de a elabora doctrine ca izvor de aplicare a principiului Ridicării Valului Corporativ. Iar în acest sens, Curtea Supremă de Justiție generalizează practica judiciară, care reiese din unificarea practicii juridice și adoptarea recomandărilor de aplicare. Rezultă de aici că, Curtea Supremă de Justiție este responsabilă cu găsirea metodelor ca practica judiciară să fie la fel în toate instanțele, fiind autorizată astfel de lege în acest sens. Ca urmare, nici un fel de indicație a sa în exercitarea acestei atribuții nu este contrară principiului independenței justiției.

În acest sens, doctrina Ridicării Valului Corporativ a trecut diferite etape de la momentul refuzării aplicării de principiu de către instanțele de judecată până la dezvoltarea ei și instituirea principiului sus menționat în legislația, ca un fel de răspunderea delictuală în drept civil.

Referințe bibliografice

1. ALTING C. Piercing the corporate veil in German and American Law-Liability of individuals and entities: a comparative view// Tulsa Journal of Comparative & International Law. 1995 vol. 2 nr. 2 p. 200.
2. Батыршина К.А. Особенности формирования и становления доктрины снятия корпоративной вуали в англосаксонской системе права: историко-правовой аспект // Гражданское право. 2015. № 1. С. 43-45 (43).
3. Беляева А. Н. Особенности применения доктрины «снятия корпоративной вуали» в странах континентальной правовой системы на примере Германии // Современная наука: актуальные проблемы теории и практики. Серия: Экономика и право. 2017. № 1. С. 66.
4. Будылин С. Л., Иванец Ю. Л. Срывающая покровы. Доктрина снятия корпоративной вуали в зарубежных странах и в России // Вестник Высшего Арбитражного Суда Российской Федерации. 2013. № 7. С. 19.
5. Быканов Д. Д. Квалификация проникающей ответственности с точки зрения российского права // Закон. 2014. № 8.
6. BUTUȘINA Lorena, "Piercing the Corporate Veil" Publicat în REvista de Drept al Afacerilor cu nr. 8 din data de 31.08.2013
7. BOJIN Lucian, Modalități și motivații ale tehnicii piercing the corporate veil, Revista: Revista Romania de Drept Afacerilor 11 din 30.11. 2015.
8. BOOTH v BUNCE, 33 N.Y. 139 (1865). 5 // Casetext. URL: <https://casetext.com/case/booth-v-bunce-et-al>
9. Будылин С. Л., Иванец Ю. Л. Срывающая покровы. Доктрина снятия корпоративной вуали в зарубежных странах и в России // Вестник Высшего Арбитражного Суда Российской Федерации. 2013. № 7. С. 91
10. CHENG, T.K. The Corporate Veil Doctrine Revisited: A comparative Study of the English and the U.S. Corporate Veil Doctrines, în Boston College International and Comparative Law Review, 34 (2)/2011, p. 355, <http://lawdigitalcommons.bc.edu/iclr/vol34/iss2/2>] (vizitat 23.03.2023).
11. CODUL civil al Republicii Moldova, nr.1007/2002 din 06.06.2002, publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.82-86 din 22.06.2002
12. CAUZA Berkey v. Third Avenue Railway Co. 244 N.Y. 84, 94 (N.Y. 1926), la <https://casetext.com/case/berkey-v-third-avenue-railway-co-1>: "Dominion may be so complete, interference so obtrusive, that by the general rules of agency the parent will be a principal and the subsidiary an agent. Where control is less than this, we are remitted to the tests of honesty and justice" (par. 95)]
13. В. HAAR, "Piercing the Corporate Veil and Shareholder's Product and Environmental Liability in American Law as Remedies for Capital Market Failures - New Developments and Implications for European and German Law after «Centros», European Business Organization Law Review (2000), p. 327 apud M. Wormser, "Piercing the Veil of Corporate Entity", 12 Columbia Law Review, 1912, pp. 496-518
14. Н. HANSMANN, R. KRAAKMAN, The Essential Role of Organizational Law în Yale Law Journal vol. 110/2000-2001, p. 393
15. КРИВИНЦУН Е.Н. Доктрина «Снятия корпоративной вуали»: История появления, становления, развития, и ее имплементация в правовой системе России с. 175-179 (с.176)
16. КРЫЛОВ В. Г. Доктрина снятия корпоративной вуали в странах общего права: опыт Великобритании и США // Гражданское право. 2013. № 4. С. 23

17. КРЫЛОВ В. Г. Доктрина снятия корпоративной вуали в Германии // Гражданское право. 2014. № 1. С. 20
18. R.A. POSNER, Economic Analysis of Law, Wolters Kluwer Law and Business, 2007, p. 438.
19. POWELL F.G. Parent and subsidiary corporations. Liability of parent corporation for the obligations of its subsidiary. Chicago. 1931 p.10
20. SMITH, Stone and Knight Ltd v Brimingham Corporation, 1939 // United Settlement URL: <http://www.uniset.ca/other/pollypeck/19394AER116.html> (vizitat 17.03.2023).
21. STATELE Unite ale Americii Milwaukee Refrigeration Transit Co 142 P. 247 // SCRIBD. URL <https://ru.scribd.com> (vizitat 13.03.2023).
22. TEXAS Cod – Bisness Corporation Act // Justa US Law. URL. <https://law.justitia.com>
23. WOOLFSON V. Strathclyde Regional Council 1978 // United Settlement URL: <http://www.uniset.ca>
24. WORSER M. Piercing the Veil of Corporate // Internet Archive. URL <https://archive.org/detail/jstor-111093> (vizitat 23.03.2023).
25. ШАШКОВА А. В. Появление корпораций в качестве самостоятельных субъектов права (анализ дела « Salomon & Co Ltd ») // Право и политика. 2016. № 6. С. 803
26. ЗАКОН об акционерных обществах Германии: параллельные русский и немецкий тексты. Москва, 2009. С. 251.